

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Art. 74. Ochrona środowiska jako obowiązek władz publicznych

1. Władze publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom.
2. Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych.
3. Każdy ma prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska.
4. Władze publiczne wspierają działania obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska.

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2018 r. poz. 1614, z późn. zm.) w art. 4 stanowi, że:

1. Obowiązkiem organów administracji publicznej, osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych oraz osób fizycznych jest dbałość o przyrodę będącą dziedzictwem i bogactwem narodowym.
2. Organy administracji publicznej są obowiązane do zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony przyrody.
3. Obowiązkiem organów administracji publicznej, instytucji naukowych i oświatowych, a także publicznych środków masowego przekazu jest prowadzenie działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody.

Toruń, dnia 3 kwietnia 2025 roku

Do Szanownego Pana
Piotra Otawskiego

Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska

Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Al. Jerozolimskie 136
02-305 Warszawa

PETYCJA składana w interesie PUBLICZNYM

Niniejszym wnoszę, proszę, wnioskuję o zwiększenie ochrony pomników przyrody poprzez:

- zwiększenie częstotliwości uprawnień GDOS jakim jest publikacja rekomendacji na temat funkcjonowania pomników przyrody oraz
- zawarcie w rekomendacjach przepisu . 21 pkt. 4 ustawy z dnia 23.01.2009 r. *o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie* (Dz. U. z roku 2009 Nr 92, poz. 753 ze zm.), przyznającej kompetencje w zakresie powoływania i znoszenia ochrony pomników przyrody, aktualizacji danych w CRFOP radom gmin, niezależnie od organu, który je utworzył lub ustanowił
- zwiększenie częstotliwości w zakresie wysyłania żądania informacji na temat funkcjonowania pomników przyrody w przypadku braku danych – rekomendowane do wszystkich gmin w sprawie wszystkich pomników przyrody wymienionych w petycji oraz w załączniku 1
- wystąpienie do Ministra Klimatu i Środowiska o zmianę przepisów mobilizujących gminy do zwiększenia ochrony nad pomnikami przyrody poprzez wprowadzenie czynnika nadzoru lub kontroli
- wsparcie działania obywatela na rzecz poprawy ochrony pomników przyrody w Polsce poprzez inne inicjatywy i działania.

Poniższe dane mogą zawierać różnice plus minus jeden-dwa-kilka itp. w stosunku do stanu rzeczywistego, gdyż dane były zbierane ręcznie w czasie i mogły ulec zmianie oraz niektóre dane nie są dostępne wprost. **Nie zmienia** to w żaden sposób aktualnego stanu rzeczy informacji i ochrony nad pomnikami przyrody. W terenie sytuacja **jest zawsze tylko gorsza**.

Uzasadnienie:

W tej chwili w Polsce w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody widnieje, że:

- **2596 sztuk** drzew pomników przyrody nie posiada nazw **gatunków drzew** – załącznik 1

- **15576 szt** drzew pomnikowych nie posiada informacji o wysokości, a **13384 szt** nie posiada danej obwód/pierśnica – załącznik 1

- **przynajmniej 8200 obiektów w CRFOP – nie ma pokrycia ilościowego w aktach prawnych**

- jest to różnica pomiędzy stanem stwierdzonym w 2015 roku, a stanem, który wynika z aktów prawnych. W większości przypadków brakuje drzew ale też są sytuacje, że te drzewa są dopisane. **Dotyczy to przynajmniej 331 gmin**. Dane te są zaniżone, gdyż w wielu przypadkach nie ma żadnego opisu i nie wiadomo jaki był stan faktyczny i wielu przypadkach nie ma dostępu do treści aktów prawnych. W kilku przypadkach nie ma wiedzy o ilości drzew w alei. Ponadto w kilku przypadkach całe aleje są oznakowane jako jedno pojedyncze drzewo oraz całe drzewostany często o powierzchni 1 ha i więcej też są oznakowane jako jedno drzewo. Nikt się tym nie przejmuje – sytuacja jest taka od przynajmniej 2015 roku. Szczegóły – załącznik 1

- na 2224 gminy, na terenie których są pomniki przyrody tylko **282 (13%)** mają uregulowany stosunek prawny w stosunku do wszystkich pomników przyrody na ich terenie. Tylko **136 gmin (6%)** uchwaliło uchwały „w sprawie” pomników przyrody i uregulowało stosunek prawny bez ustanawiania nowych pomników - Załącznik 1

Dla porównania przykładowa skala ocen w szkole podstawowej:

ocena celująca – od 96 do 100 proc.

ocena bardzo dobra – od 86 do 95 proc.

ocena dobra – od 71 do 85 proc.

ocena dostateczna – od 56 do 70 proc.

ocena dopuszczająca – od 41 do 55 proc.

ocena niedostateczna – od 0 do 40 proc.

Jakie jest aktualne tempo zmian i kiedy można spodziewać się 100 % rezultatów – poprawy sytuacji? Biorąc pod uwagę działania:

od 2018 roku to jest od rozesłania przez GDOS jednorazowej pojedynczej rekomendacji po kontroli NIK metodą predykcji proporcjonalnej **100% wypełnienia dostosowania prawa miejscowego przez gminy** uzyska się w **2066 roku**, a jak biorąc pod uwagę datę wejścia w życie rozporządzenia o Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody – czyli 2013 rok – **100% będzie osiągnięte w 2100 roku**. O ile się tempo będzie takie samo, a jeżeli nie będzie bodźców – tempo będzie zanikać.

Jak na okres 12 lat, dwa wydarzenia: jedna rekomendacja, jedna kontrola NIK w 29 gminach w 2017 roku – **to zdecydowanie o wiele za mało.**

Przykłady sytuacji – błędów - niezgodności, które występują w CRFOP teraz na początku 2025 roku:

Nie ma fizycznie drzew przynajmniej od 2 lat

- PL.ZIPOP.1393.PP.2809053.1265, gm. Orneta
- PL.ZIPOP.1393.PP.0416063.2078, gm. Tuchola
- PL.ZIPOP.1393.PP.0415052.6044, gm. Łubianka
- PL.ZIPOP.1393.PP.1426022.2608, gm. Korczew

ale nadal figurują w Centralnym Rejestrze. Gminy miały przynajmniej raz zgłoszone o tym fakcie. **Brak reakcji. Brak zainteresowania.**

Kolejnym przykładem **jest przesunięcie na mapach o około 2,7km całej alei PL.ZIPOP.1393.PP.1405021.2240 „Aleja na Dębaku” gm. Podkowa Leśna, która winna rozpoczynać się „w odległości 80 m w kierunku płn-zach od siedziby leśnictwa Podkowa Leśna (Dębak)”**, która to siedziba **jest oddalona** od aktualnego położenia alei o **około 2,7km. Ponadto aleja ta jest wmieszana w inną aleję PL.ZIPOP.1393.PP.1405021.399** wzdłuż ulicy Lipowej w Podkowie Leśnej, która niedawno została wpisana w rejestr zabytków. BAŁAGAN. **Nikt tego nie zauważył. Nikt nie ma obowiązku tego naprawić. Brak nadzoru. Brak organu nakazującego to zmienić. Brak narzędzi prawnych mobilizujących gminy do zmiany.**

W gminie **Świdnica wiejska** woj. Dolnośląskie pomniki przyrody skałki PL.ZIPOP.1393.PP.0219072.1894 oraz PL.ZIPOP.1393.PP.0219072.1895 **są przesunięte od swoich rzeczywistych położen o około 1km.**

W gminie **Rogóżno** według lokalizacji CRFOP dwa buki PL.ZIPOP.1393.PP.0406052.1574 i PL.ZIPOP.1393.PP.0406052.1577 **rosną na torach a dokładniej na nasypie kolejowym.** Położenie jest złe. Nikt się tym nie interesuje. Nikt nie ma obowiązku tego zmienić. Brak konsekwencji za brak zmian. Brak organu nakazującego to zmienić.

W tej samej **gminie Rogóżno** w pomniku przyrody PL.ZIPOP.1393.PP.0406052.1606 winno być 65 drzew, ale ktoś w CRFOP dopisał 48 i jest teraz 113 drzew. Dalej tej samej gminie aleja kasztanowcowa PL.ZIPOP.1393.PP.0406052.1604 gdzie wg aktu założycielskiego powinno być między innymi 160 sztuk kasztanowców i jedna topola osika, ale w Centralnym Rejestrze ktoś umieścił około 200 drzew gatunku topola osika i między innymi jedno drzewo kasztanowiec. **Nikt się tym nie przejmuję i nie interesuje.**

W gminie **Wałbrzych / Świebodzice** ktoś dopisał 120 drzew do pomnika przyrody PL.ZIPOP.1393.PP.0219021.2160, który w momencie ustanowienia miał tylko około 120 drzew. **Pomimo braku weryfikacji, braku nadzoru, wpisania gatunku, ilości drzew do CRFOP ktoś dokonał wpisu niezgodnie z aktem założycielskim** – w ocenie przedstawiciela ministerstwa klimatu i środowiska – GDOŚ postępuje rzetelnie (nowe znaczenie tego słowa) - **sprawa jest wyjaśniana.**

W gminie **Unisław** GDOŚ do alei PL.ZIPOP.1393.PP.0404072.2127 ktoś w CRFOP **dopisał 73 drzewa**, winno być 113, a jest zlokalizowanych 183, wiele drzew nie ma fizycznie. **Nikt się tym nie interesuje.**

To są tylko przykłady. Tych błędów jest więcej. Wynika to z faktu, że często nie ma opisu – raportu z przeprowadzonych prac w terenie w 2015 roku podczas spisu oraz jest brak dostępu do treści aktów prawnych ustanawiających te pomniki.

A w terenie jest jeszcze gorzej! Przeważnie jest brak drzew, lokalizacje są przesunięte, brak oznakowania. Nikt tego nie sprawdza, a jak sprawdza to jest rzadkość.

Sytuacja prawna jest bardzo liberalna - wygląda w ten sposób:

- gminy pomimo obowiązku aktualizacji CRFOP – tego nie robią, bo nie ma kar, nikt nich nie pilnuje. Jedyna kontrola odbyła się w 2017 roku o czym wspominałem – NIK skontrolował 29 gmin – co stanowi około 1,3% całości
- Regionalne Dyrekcje Ochrony Środowiska nie mają w kompetencji kontrolować gmin mają tylko w kompetencji uzgadniać uchwały w sprawie ustanowienia lub zniesienia ochrony pomników przyrody.
- Generalne Dyrekcja Ochrony Środowiska ma w kompetencjach tylko rekomendacje i żądanie informacji o funkcjonowaniu pomników przyrody.

Więc hulaj dusza – kary nie ma!

Przykładowy standardowy Kowalski za wycięcie drzewa o obwodzie 80 cm płaci $80 \times 25 = 2000$ zł razy 2 = 4000 zł. (opłata za pozwolenie wycięcia plus kara za wycięcie) Żaden prezydent, wójt, burmistrz nie ponosi odpowiedzialności pod żadną postacią za zaniedbanie w postaci braku aktualizacji danych od 2013 roku (rok obowiązywania rozporządzenia o crfop), braku aktualizacji prawa miejscowego, braku zgodności tym co jest w terenie a tym co jest w aktach w **przypadku drzew o często o obwodach większych > 300 cm cennych przyrodniczo.**

Na przykładzie rozmowy z przedstawicielem RDOŚ Poznań oraz osobą, która zawodowo się zajmuje inwentaryzacją drzew i oceną dendrologiczną – **były przypadki wycięcia pomników przyrody w lasach jako normalny element drzewostanu.** W przypadku gminy Polanów – woj. Zachodniopomorskie – w przypadku alei PL.ZIPOP.1393.PP.3209063.1120 gmina nie wysyła uchwał do GDOS. Ponadto w RDOS Szczecin pani ma swoją mapkę różną od geoserwisu i tam jej się wszystko zgadza. W alei tej nie ma nazw gatunków drzew w przypadku 102 drzew.

Dlaczego jeszcze gminy nie robią? Gminy nie wiedzą że mają ochronę środowiska wpisaną w zadania gminy oraz że muszą na ten cel wydać określoną kwotę i otoczyć ochroną pomniki przyrody niezależnie czy je utworzyły, czy też nie. Czytają Rozporządzenie o centralnym rejestrze form ochrony, dochodzą do zdania „organ który ustanowił lub utworzył (...) przesyła do GDOŚ w formie uchwały i nie podejmują działań, bo nie utworzyły danych form ochrony. Bo mało kto wie, bo nikt tego nie rozpowszechnia, bo nikt tego nie uświadamia, że po dacie 01.08.2009 r. wszedł w życie przepis art. 21 pkt. 4 ustawy z dnia 23.01.2009 r. *o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie* (Dz. U. z roku 2009 Nr 92, poz. 753 ze zm.), przyznający kompetencje w zakresie powoływania i znoszenia ochrony pomników przyrody radzie gminy. Czyli rady gmin nabyły WSZYSTKIE KOMPETENCJE organów, które utworzyły lub ustanowiły pomniki przyrody w przeszłości. Czyli winny aktualizować dane w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody, bo nabyły kompetencje organów, które te formy ochrony przyrody ustanowiły

Dowody – załącznik nr 2 przykłady pism, odpowiedzi niektórych gmin.

Dlatego dołączenie do rekomendacji tego przepisu jest jak najbardziej pożądane i kluczowe.

Dlatego zmiana systemu, zmiana przepisów prawa lub ciągle przypominanie jest jak najbardziej uzasadniona.

GDOŚ wydał do tej pory 1 rekomendację. Słownie JEDNĄ. W 2018 roku. Po kontroli NIK. Na 11 lat istnienia Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody. Na 33 tysiące pomników, na 117 tysięcy obiektów tworów, na 2224 gmin...

To jest stanowczo za mało to stanowczo za mało w celu ochrony cennych przyrodniczo obiektów.

W mojej ocenie pomimo takiej oceny ta inwentaryzacja jest jedynym w miarę aktualnym źródłem informacji o stanie pomników przyrody. Jest podstawą do wnoszenia wniosków do Gmin, ale również do GDOŚ. Ale nikt albo bardzo mało osób tam zagląda i z tego korzysta.

W wielu przypadkach nie dokonano w ciągu 10 lat sprawdzenia – pomimo wymaganego weryfikacji wpisu, nie dokonano a tym samym nie żądano informacji od Gmin, których ten wpis dotyczy.

Czy ktoś się tym przejmuje? Nie

Gminy nie wymagają to gdzieś, bo nie ma nadzoru i nie ma żadnych kar
Regionalne Dyrekcje Ochrony Środowiska nie mają kompetencji.

Szanowny Panie Dyrektorze, **tak naprawdę to my wszyscy oszukujemy, że udajemy, że chronimy.**

Żadna instytucja nie ma kompetencji aby nakazać przeprowadzania czynności przewidzianych przepisami prawa.

Po rozmowie z jednym z prawników RDOŚ przyznał on że nie ma w tej chwili instytucji kompetentnej do nadzoru nad gminami w sprawie pomników przyrody.

Jedna Pani z Wojewódzkiego Urzędu Mazowieckiego wskazała na RDOŚ, tylko że RDOŚ nadzoruje pomniki przyrody tylko w sprawie wykorzystania gospodarczego oraz na GDOŚ, który koordynuje funkcjonowanie pomników przyrody.

Znowu przedstawicielka GDOŚ wskazała na Wojewodów, które nadzorują działania gmin.

Albo inny przykład:

Od kwietnia 2024 roku usiłuję się dowiedzieć jaki jest skład ilościowy i gatunkowy alei PL.ZIPOP.1393.PP.1204052.368 w **gminie Olesno** wiejska woj. Małopolskie. W alei jest brak nazw gatunków wszystkich 252 drzew – o ile tyle istnieje, bo z map lotniczych wynika ewidentny brak drzew. Po kilku mailach zawnioskowałem w postaci petycji o przeprowadzenie inwentaryzacji – jedyny konieczny warunek przed uchwałą gminy. Rada Gminy odmówiła w postaci uchwały stwierdzając, że moja petycja jest bezzasadna. odmówiła. Zwróciłem się o pomoc do GDOS. W dniu 20 stycznia 2025 roku dostałem odpowiedź od Pani Iwony Domaszewskiej, że mam się zwrócić do wojewody. Nie wiem co powiedzieć. Zatkalo mnie. Art. 74 Konstytucji pkt 4 **Władze publiczne wspierają działania obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska.** To w końcu GDOŚ

koordynuje działanie pomników przyrody i żąda informacji o ich funkcjonowaniu czy nie?
Czy robi to wojewoda? Odbijanie piłeczki wobec braku jasnych przepisów?
Gdzie jest ta pomoc? Mam wiedzę, że toczy się jeszcze proces rozważenia zastosowania
Rozstrzygnięcia Nadzorczego do tej uchwały – to trwa od stycznia – co oznacza, że nawet
na szczęblu wojewódzkim mają problemy z rozwikłaniem prawidłowej kompetencji w tym
zakresie.

Dokonywaniem wpisów w CRFOP aktualnie w GDOŚ zajmuje się Zespół do spraw
Informacji Przestrzennej w postaci 4 osób
Departament Zarządzania Zasobami Przyrody. Robią to po za swoimi normalnymi
obowiązkami.

Jestem jeszcze ja – entuzjasta. Czyli 5 osób.

Na jak to około 120 000 obiektów w pomnikach przyrody – to chyba za mało, w obliczu tak
liberalnych przepisów, gdzie nikt nic nie musi i nikt za nic nie odpowiada.

Zgodnie z art. 74 Konstytucji RP bardzo proszę o zdecydowane wsparcie w sprawie
zwiększenia ochrony pomników przyrody na terenie Polski.

Sam nie dam rady

Proszę o pomoc.

Proszę o zdecydowane działania zgodne z aktualnymi kompetencjami lub proszę o
inicjatywę w stosunku do istniejącej słabej ochrony pomników przyrody i informacji o nich.

Tylko proszę uprzejmie nie powtarzać słów kluczy „proces skomplikowany i długotrwały”,
„wiele tysięcy obiektów” – bo rzeczywiście sam Pan nie jest w stanie określić ile z
dokładnością nawet to jednego tysiąca ile dokładnie ich jest. Bo przez 10 lat nie było
skutecznych działań i woli aby tego dokonać.

Proszę o zdecydowane działania przynoszące wymierne rezultaty.

Z wyrazami szacunku

A large black rectangular redaction box covering the signature area. A small blue mark is visible below the box.

Załącznik 1 – dane liczbowe

Załącznik 2 – przykład odpowiedzi gmin